

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

socio.factor
sociální firma | výzkum a vzdělávání | služby

Evaluační projektu Křehká šance II.

Vstupní evaluační zpráva

zpracováno pro Probační a mediační službu

SocioFactor s.r.o.

www.sociofactor.eu

Obsah

Úvod	3
1. Charakteristika projektu	4
1.1. Cíle projektu	6
1.2. Klíčové aktivity projektu	11
KA 01 – Komise pro podmíněné propuštění.....	11
KA 02 – Victim Impact Training (VIT).....	15
KA 03 - Rozvoj restorativní praxe (RRP).....	17
KA 04 – Odborná diskuzní platforma.....	18
KA 05 – Monitoring a evaluace projektu	20
KA06 – Zahraniční studijní cesty.....	21
1.3. Cílové skupiny projektu	22
2. Logický model projektu	23
3. Charakteristika implementující organizace	27
4. Charakteristika prostředí.....	27
5. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů.....	33
5.1. Cíl evaluace.....	33
5.2. Metodologie evaluace	33
5.3. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů.....	36
6. Evaluační matice.....	37
7. Analýza rizik evaluace.....	41
8. Harmonogram evaluace	43
9. Popis způsobu komunikace s realizačním týmem projektu a předávání průběžných zjištění	44
Závěr	45
Zdroje	45

Úvod

Cílem vstupní evaluace je představit cíle, aktivity a prostředí projektu, a dále validovat logický rámec projektu a upřesnit design dalších kroků evaluace. Vstupní evaluace vychází zejména ze sekundární analýzy relevantních dat, kterými jsou projektová žádost a analýza potřeby projektu.

Dále vychází z analýzy kvalitativních dat, získaných prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se zástupci objednatele, konkrétně s projektovým manažerem a odbornou garantkou projektu. Na základě analýzy dat z projektové žádosti a z rozhovorů s klíčovými realizátory projektu bylo upraveno logické schéma projektu a sestavena evaluační matice, která poukazuje na způsob, jakým budou hledány odpovědi na kladené otázky.

1. Charakteristika projektu

Křehká šance II

Číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0002257

Zaměření projektu: Rozvoj a rozšíření dosavadní praxe Komise pro podmíněné propuštění, zavedení dvou inovativních restorativních programů a zpracování návrhu systémových změn v oblasti podmíněného propuštění v ČR.

Výše rozpočtu: 64 657 802,40 Kč (z toho podíl ESF 77,56 %)

Termín realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

Projekt Křehká šance II se zaměřuje na řešení problémových oblastí penitenciární a postpenitenciární péče v ČR, které ve svém důsledku mohou být příčinou vysoké míry recidivy trestné činnosti a následně naplnění (přeplnění) kapacit českých věznic. Usilování o opětovné začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti, a tím snižování rizika jejich recidivy, je oblastí, na kterou se Probační a mediační služba spolu s Vězeňskou službou České republiky v rámci zajištění ochrany společnosti před kriminalitou dlouhodobě soustředí. Projekt je zaměřený na zvýšení efektivity práce se skupinou pachatelů, kteří se v rámci výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody připravují na možnost svého podmíněného propuštění. Zvláštní pozornost je pak věnována pachatelům odsouzeným za násilné trestné činy a dále pachatelům – recidivistům, a to z toho důvodu, že soud v těchto případech předpoklady pro podmíněné propuštění posuzuje zvlášť pozorně, a to s ohledem na potřebu zajistit ochranu společnosti, integrovat pachatele do společnosti a minimalizovat jejich další rizika recidivy v co nejvyšší možné míře.

Hlavní cíl projektu je rozšíření stávající dobré praxe Komise pro podmíněné propuštění s novým zavedením dvou specifických aktivit, taktéž vycházejících z principů restorativní justice, soustředěných na pachatele trestného činu, oběť trestného činu a komunitu. Oba tyto nově zaváděné programy přitom reagují na zjištěné potřeby praxe. S ohledem na ověření aplikovatelnosti modelu Komise pro podmíněné propuštění si pak projekt klade za cíl na základě analýzy stávajícího stavu a diskusí odborné veřejnosti připravit návrh na úpravu institutu podmíněného propuštění v České republice včetně návrhu legislativních opatření.

Institut podmíněného propuštění je jedním z nástrojů včasného a účinného sociálního začleňování pachatelů trestných činů do života na svobodě. Předchozí projekt Křehká šance (dále jen KŠ) ověřil v 9 věznicích možnost implementace činnosti Komise pro podmíněné propuštění (dále jen KPP) do stávající praxe podmíněného propuštění. Smyslem projektu Křehká šance II (dále jen KŠ II) je rozšířit praxi KPP do dalších 9 soudních okresů (věznic) a provázat jejich činnost s nově zaváděnými programy – specifickým programem pro pachatele (program Victim Impact Training) a rozvoj spolupráce regionu a věznice v oblasti zacházení s vězněnými pachateli a jejich přípravy na propuštění (program Rozvoj restorativní praxe). Zcela novou aktivitou projektu KŠ II je vytvoření a pravidelná činnost platformy odborníků zabývající se problematikou institutu podmíněného propuštění v ČR, jejímž cílem je analýza stávající praxe a příprava návrhu na změnu, vč. návrhů legislativních opatření. Projekt KŠ II při své realizaci využije zkušenosti a poznatky získané z dosavadní realizace praxe KPP (od r. 2009), zvýší profesionalitu pracovníků působící v této oblasti a učiní konkrétní kroky zlepšující stávající praxi podmíněného propuštění v ČR.

Ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR byly vytipovány nové lokality – věznice (soudní okresy), které se zapojí do projektu, a které tak doplní věznice, v nichž byl realizován projekt KŠ v letech 2012 – 2015, na celkový počet 18 věznic. Při výběru byl zachován princip teritoriálního rozložení zapojených věznic úspěšně ověřený v praxi projektu KŠ, tedy princip 3 věznic v jednom regionu s působností jedné administrátorky KPP. Při výběru věznic, které budou do projektu KŠ II zapojeny, byla zohledněna kritéria typu věznice, složení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) a již realizovaných odborných aktivit v dané věznici. Současně byl v rámci společných jednání s Vězeňskou službou ČR představen koncept a náplň klíčových aktivit projektu tak, aby mohla být při výběru věznic zohledněna potřeba odborných aktivit projektu.

Konkrétně se jedná o věznice:

projektový region Západní Čechy

- Věznice Plzeň
- Věznice Horní Slavkov
- Věznice Příbram

projektový region Střední Čechy

- Věznice Bělušice
- Věznice Všehrdy

- Věznice Praha – Ruzyně (pobočka Velké Přílepy)

projektový region Severní Čechy

- Věznice Stráž pod Ralskem
- Věznice Rýnovice
- Vazební věznice Liberec

projektový region Východní Čechy

- Věznice Pardubice
- Vazební věznice Hradec Králové
- Věznice Světlá nad Sázavou

projektový region Jižní Morava

- Věznice Rapotice
- Věznice Břeclav
- Věznice Znojmo

projektový region Severní Morava

- Věznice Heřmanice
- Věznice a Ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava
- Věznice Karviná

1.1. Cíle projektu

1) Komplexní a objektivní posouzení 1 104 odsouzených připravujících se na podmíněné propuštění prostřednictvím Komise pro podmíněné propuštění

Cílem je podpořit do projektu zařazené vězněné osoby připravující se na podmíněné propuštění (dále jen PP) tím, že podmínky pro jejich propuštění budou profesionálněji, komplexněji a objektivně posouzeny (prostřednictvím KPP) a pro účely rozhodnutí soudu bude vytvořeno

doporučení/nedoporučení PP pachatele. V případě doporučení PP bude vytvořen návrh plánu bezpečného propuštění, tj. návrh opatření, která mají ve zkušební době PP snížit riziko recidivy pachatele, zohlednit potřeby oběti a zvýšit bezpečnost veřejnosti. Projekt si v souvislosti s rozvojem a rozšířením praxe KPP za cíl klade rovněž zvýšení profesionality pracovníků věnujících se práci s vězněnými osobami a jejich přípravě na PP.

Činnost Komisí pro podmíněné propuštění, jež je zajištěna kooperací řady odborníků státního i nestátního neziskového sektoru působících v penitenciární nebo postpenitenciární péči, představuje inovaci institutu podmíněného propuštění, a to především z hlediska objektivity, komplexnosti a současně profesionálního individuálního přístupu k jednotlivým případům. Program umožňuje důkladné vyhodnocení rizik recidivy, která si klade za cíl snížit právě vytvořením konkrétních návrhů plánu bezpečného propuštění pachatele. Program PP vytváří pro odsouzeného prostor dokázat, že začal řešit příčiny i důsledky své trestné činnosti a v případě podmíněného propuštění je ochoten spolupracovat v rámci soudem stanoveného dohledu PMS a dodržovat uložená opatření a povinnosti. Významným aspektem je také participace oběti trestného činu, která je v souvislosti s plánovaným projednáním případu oslovena odborným pracovníkem s nabídkou spolupráce. Pachatel je tak konfrontován s dopady jeho trestné činnosti na život poškozené strany, kdy tyto skutečnosti jsou zohledněny při doporučení anebo nedoporučení daného odsouzeného k podmíněnému propuštění. Projekt předpokládá pravidelně prováděnou činnost Komisí pro podmíněné propuštění v celkem 18 regionech v České republice s pokrytím všech soudních krajů kromě Jižních Čech.

2) Vytvoření nového programu zacházení s odsouzenými ve věznici ČR

Dalším cílem projektu je rozšířit stávající nabídku speciálních programů zacházení s odsouzenými ve věznici v ČR o program nového typu, který v dosavadní praxi Vězeňské služby ČR chybí. Program svým cíleným a strukturovaným působením na uvězněné pachatele zvýší jejich odpovědnost vůči obětem trestné činnosti. V rámci projektu bude vytvořena česká verze programu tohoto typu, který je již běžně využíván v zahraničí. PMS zde využije zkušenost ze svého partnerství v mezinárodním projektu (JUST 2011/2012), který se rozvoji programu tohoto typu věnoval. Program bude pilotně ověřen v praxi v 7 vybraných věznicích a bude vyhodnocena jeho účinnost při práci s pachateli.

Projekt Křehká šance, na který předkládaný projekt navazuje, přinesl do práce s odsouzenými nový rozměr, a sice konfrontaci s dopady jimi spáchaného trestného činu. U jednotlivých případů byly odbornými pracovníky – asistenty oběti – kontaktovány poškozené strany s nabídkou určité spolupráce, čímž je myšleno poskytnutí informací, pomoci a podpory způsobem a obsahem přizpůsobeným potřebám dané osoby. Poškození pak měli možnost sepsat „Prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život“, se kterým byl odsouzený seznámen během parolového slyšení, a

sice prostřednictvím spolupracujícího asistenta oběti. V 9 případech se pak zúčastnila parolového slyšení sama oběť a měla prostor se k danému vyjádřit. Tato praxe ukázala, že odsouzení si neuvědomují, jaké byly a jsou dopady jimi spáchané trestné činnosti na život oběti, mají nereálné představy ohledně potřeb a očekávání oběti mimo jiné i v souvislosti s jejich propuštěním na svobodu, neznají (a nezajímají se o) aktuální rozsah těchto dopadů a tedy nemohou přijmout za své činy odpovědnost.

Aktivita Victim Impact Training (dále jen VIT) představuje českou verzi specifického, dobrou zahraniční praxí inspirovaného programu, zaměřeného právě na zvýšení odpovědnosti pachatele vůči obětem trestné činnosti. Participací na mezinárodním projektu JUST 2012-2014 měli zástupci Probační a mediační služby možnost sledovat jak tvorbu, tak samotné zavádění programu tohoto typu do praxe v několika zahraničních zemích. Zkušenost s podobným modelem práce získali také díky probíhajícímu programu Building bridges, do kterého je Probační a mediační služba partnersky zapojená spolu s Vězeňskou službou ČR a Mezinárodním vězeňským společenstvím.

Přes určité metodické odchylky jednotlivých verzí se vždy jedná o model práce s pachatelem trestného činu vycházející z principů restorativní justice, který má pomoci pachateli porozumět potřebám obětí na základě pochopení jejich perspektivy, tak jak je to zpracováno v originálním programu VIT.

Konkrétními cíli programu jsou především:

- reflexe vlastního chování
- posilování schopnosti empatie
- porozumění pohledu oběti na okolnosti události a její následky
- převzetí odpovědnosti za své jednání
- adekvátní náprava/ kompenzace způsobené újmy

Na základě pozitivního hodnocení programu bude, po vytvoření metodiky upravením podoby takového programu adekvátně českému prostředí, ověřena jeho účinnost v 7 vybraných věznicích. K možné realizaci aktivity budou k lektorování programu VIT, právě ve spolupráci se zahraničními odborníky, vyškoleni pracovníci PMS a VS ČR.

3) Vytvoření účinného modelu spolupráce mezi místní komunitou a věznicí a jeho uvedení do praxe v 6 soudních okresech

Cílem projektu je taktéž vytvořit a do praxe vybraných soudních okresů, ve kterých působí věznice praktikující KPP, zavést nový program restorativního způsobu zacházení s odsouzenými s cílem připravit je na moment propuštění na svobodu. Program s názvem Rozvoj restorativní praxe (dále jen RRP) spočívá v zavedení modelu pravidelné komunikace a spolupráce mezi místní komunitou a věznicí s cílem podpořit přípravu vězněných pachatelů na návrat do společnosti – zvláštní pozornost je věnována řešení problematiky zaměstnávání vězněných osob, zadluženosti a závislostního chování. Tento cíl bude plněn prostřednictvím vytvoření nové odborné pozice – pracovníka zprostředkující multidisciplinární jednání zástupců místního regionu a věznice. Cílem je vytvořit širší příležitosti pro rozvoj konkrétních možností řešení problémů zaměstnávání, bydlení a zadluženosti odsouzených v době před a po propuštění z věznice.

Z diskusí vedených odbornou veřejností jasně vyplývá potřeba věnování zvýšené pozornosti těm oblastem, které jsou nejvíce problematické v procesu opětovného začleňování pachatele trestného činu zpět do společnosti. Vysokou recidivu odsouzených vracejících se z výkonu trestu ovlivňuje zejména jejich zadluženost, neschopnost uplatnit se na trhu práce i ztráta pozitivních sociálních vazeb. Další problematickou oblast představuje vysoká míra závislosti osob ve VT na omamných a psychotropních látkách. Výše jmenované oblasti mají pochopitelně přesah mimo samotnou věznici. K jejich řešení, a tím vytvoření vhodných podmínek pro postupnou přípravu odsouzeného na návrat do života ve společnosti, je potřeba zaměření pozornosti na podporu kooperace již existujících programů a služeb a možnosti zapojení potenciálu celé komunity lokality daného soudního kraje. Zkušenost, jež přinesla jak samotná parolová slyšení, tak diskuse komisařů KPP vycházející z jejich praxe, ukazuje absenci takové aktivity, jež by vedla ke zprostředkování efektivního dialogu mezi jednotlivými stranami. V návaznosti na výsledky činnosti poradního orgánu ředitelů věznic v 6 vybraných soudních okresech je úkolem místně působícího odborníka – pracovníka pro rozvoj restorativní praxe - vytvoření modelu pravidelné komunikace a účinné spolupráce mezi věznicí a místní veřejností. Na základě analýzy stávajícího stavu a současně očekávání a potřeb dané komunity se pak pracovník může zaměřit konkrétním směrem k řešení individuálních zakázek vyplývajících z šetření.

Primárním cílem tohoto programu je zlepšení připravenosti pachatele trestného činu na propuštění, kdy s ohledem na výše definované problematické oblasti je pozornosti zaměřena především na oblast bydlení, uplatnění se na trhu práce, řešení dluhové problematiky a závislostí. Možnosti spolupráce v těchto oblastech vycházejí z místní nabídky v kooperaci se samosprávou, státními orgány, NGO a

podnikatelských subjektů. Vedle eliminace rizik souvisejících s výstupem pachatele z výkonu trestu odnětí svobody je velice významné i zapojení místní veřejnosti, a to jak v podpoření její osvěty, tak vyjádření jejích potřeb, a také podpoření její participace k místně prospěšným aktivitám.

4) Vytvoření návrhu systémového řešení institutu podmíněného propuštění vč. návrhu legislativních opatření

V neposlední řadě je cílem projektu vytvořit odbornou platformu zástupců subjektů řešící problematiku podmíněného propuštění v rámci ČR a prostřednictvím pravidelně vyvíjené činnosti provést analýzu a vyhodnocení stávající praxe PP a připravit konkrétní návrhy na její změnu, včetně návrhů legislativních opatření. Platforma zpracuje návrh systémového řešení institutu podmíněného propuštění a zjištěných problémů praxe a bude se zabývat nalezením možností implementace praxe KPP do široké praxe ČR, vč. návrhů legislativního řešení a způsobu zajištění jejich provozu.

Již realizace projektu Křehká šance předpokládala vedení strukturovaných rozhovorů s řadou zástupců justičních složek v oblasti podmíněného propuštění i dalších odborníků. Koncepte byla zaměřena primárně na potenciál projektových aktivit v české praxi justičního systému, diskusí také otevřela problémová témata institutu podmíněného propuštění, především na místní úrovni. Aktivita projektu má za cíl iniciovat vznik odborné platformy na úrovni národní (tedy společného jednání zástupců soudů, státních zastupitelství, věznic, Probační a mediační služby a také zástupců akademické půdy, jednotlivých ministerstev, kriminologů apod.), které budou probíhat v pravidelném intervalu s předem definovanými tématy vyplývajícími z analýzy stávající praxe podmíněného propuštění a jejich výsledků. Na místní i národní úrovni dojde prostřednictvím seminářů, kulatých stolů a dalších forem osvětové činnosti k podpoře diskuse a zvýšení povědomí o dané problematice nejen odborné, ale i laické veřejnosti. Očekávaným výstupem z této klíčové aktivity je vytvoření návrhů legislativních změn institutu podmíněného propuštění včetně řešení otázky možnosti implementace praxe Komise pro podmíněné propuštění do navrženého systému včetně způsobu zajištění jejich působnosti v rámci celé České republiky.

V rámci této aktivity tedy bude iniciován vznik odborné platformy zástupců justičních složek působících v oblasti podmíněného propuštění (soud, státní zastupitelství, věznice, PMS) a dalších odborníků na tuto oblast (zástupci akademické půdy, kriminologů, výzkumníků, MSp, MPSV, MŠMT a další) s cílem otevřít, pravidelně diskutovat a hledat řešení problémů institutu podmíněného propuštění na národní úrovni. Činnost platformy dále zahrne provedení analýzy stávající praxe PP a jejich výsledků, zpracování návrhů řešení zjištěných problémů a vytvoření návrhu systémových změn

této praxe, včetně legislativních opatření. V rámci aktivity bude vytvořen seznam témat k projednání, časový plán společných jednání odborné platformy a bude vyjednáno obsah probíraných témat a konkrétní podoba výstupu z činnosti platformy.

Jako reakce na zjištění získané v průběhu realizace předchozího projektu Křehká šance bude iniciována odborná multidisciplinární diskuse o stávající praxi PP a jejich výsledcích i na místní úrovni, tj. v soudních okresech, kde KPP působí nebo začnou nově působit. Tato aktivita zapojí zástupce okresních soudů, okresních státních zastupitelství, věznice, PMS a dalších relevantních složek působících v daném soudním okrese. Bude vytvořen multidisciplinární tým pro PP, který stanoví plán své pravidelné činnosti a přehled témat, kterými se bude zabývat.

Propojením této aktivity prováděné jak na národní, tak i na místní úrovni, bude možné, aby odborná platforma navrhla systémové změny institutu PP relevantně ke zjištěným poznatkům z aktuální praxe, které vyplynou z odborné diskuse vedené na místní úrovni. V rámci této aktivity budou na místní a národní úrovni rovněž probíhat osvětové semináře, kulaté stoly a další formy zvyšování povědomí laické a odborné veřejnosti o problematice propuštění osob z výkonu trestu na svobodu. Předpokládaná frekvence setkávání odborné platformy po jejím ustanovení je jednodenní setkávání v tříměsíčním intervalu, a to jak v případě platformy na národní úrovni, tak i místní. V čase mezi jednotlivými setkáními budou členové platformy v pravidelné komunikaci prostřednictvím členů realizačního týmu projektu – na místní úrovni bude komunikace zajištěna pracovníky v pozici Komisaře KPP a realizace VIT, na národní úrovni bude komunikace zprostředkována zejména odborným garantem projektu a projektovým manažerem. Členové odborné platformy se budou podílet na přípravě podkladů a řešení dílčích úkolů, které budou v rámci setkání platformy definovány.

1.2. Klíčové aktivity projektu

KA 01 – Komise pro podmíněné propuštění

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

V celkem 18 regionech (ve věznicích zařazených do projektu KŠ a věznicích nově zařazených do KŠ II) projekt zajistí pravidelně prováděnou činnost KPP. V osmi původně zařazených věznicích bude činnost KPP propojena buď s aktivitou nově vytvořeného programu pro odsouzené (VIT – KA 02) nebo s novou aktivitou programu ve věznicích. Tam, kde doposud jejich činnost neprobíhala, budou vyškoleni noví koordinátoři, administrátoři KPP a komisaři. KPP je tříčlenná a vždy je v ní po jedné

osobě zastoupena PMS, VS ČR a zástupce veřejnosti. V regionech, kde již KPP působily, budou pracovníci v těchto pozicích vyškoleni tak, aby noví pracovníci byli proškoleni a již zkušení komisaři KPP byli ve svých stávajících dovednostech více zdokonaleni.

Aktivita KPP v pravidelných intervalech zahrnuje:

- informovanost a osvětu projektu ve věznicích a mezi justičními partnery umožňující vytipování vhodných případů odsouzených k zařazení do projektu,
- případovou práci, tj. přípravu a projednání případu odsouzeného formou parolových slyšení ve věznicích, vč. zpracování ne/doporučení PP a přípravy individuálního plánu podmíněného propuštění.

KPP bude svoji činnost provádět po celou dobu projektu ve dvouměsíčním intervalu v celkem 18 věznicích (18 soudních okresů) a během projektu projedná 1 104 případů odsouzených v rámci 368 parolových slyšení prováděných KPP.

V rámci této klíčové aktivity bude také v soudních okresech, kde KPP dosud nepůsobily, proveden monitoring potřeb soudů a státních zastupitelství při posuzování žádostí odsouzených o podmíněné propuštění. Průběžně bude ve všech do projektu zařazených věznicích probíhat monitoring potřeb odsouzených ve věznicích v souvislosti s přípravou na PP a monitoring potřeb obětí trestných činů.

Výstupy KA01:

- Zvýšení kvalifikace a profesionality 6 administrátorů KPP, 12 komisařů z PMS, 60 členů KPP z řad zaměstnanců VS ČR a spolupracujících orgánů státní správy, samosprávy a NGO, 18 koordinátorů ve věznicích = celkem 96 osob
- Větší propojení okresních soudů a institucí spolupracujících podmíněném propouštění odsouzených na svobodu (PMS, VS ČR)
- Vytvoření komplexních odborných podkladů pro rozhodování OČTŘ ve věci žádostí o podmíněné propuštění odsouzených, kteří projdou jednáním KPP, včetně plánu bezpečného návratu odsouzených do společnosti
- Zapojení obětí trestných činů do procesu podmíněného propuštění pachatele z VTOS
- Rozšíření systému KPP do více než poloviny věznic v ČR

Aktuální průběh aktivity

Realizace klíčové aktivity KA 01 byla zahájena 1. 5. 2016.

Před zahájením vlastní činnosti na přípravě jednání Komisí pro podmíněné propuštění byly odborným garantem projektu revidovány metodické materiály - Metodika práce Komisí pro PP, Manuál pro vedení administrativy, Statut Komise pro PP a Jednací řád Komise pro PP.

Nejprve došlo k obsazení odborných pozic v realizačním týmu projektu - 6 administrátorů KPP, 18 koordinátorů ve věznicích, 11 komisařů KPP zastupujících Probační a mediační službu. Současně byli vybráni komisaři KPP zastupující VS ČR a odbornou veřejnost, kteří začnou s projektem spolupracovat v následujícím období.

V srpnu 2016 byla aktivita zahájena v prvních 9 zapojených věznicích. Administrátory KPP a koordinátory ve věznicích byla provedena příprava odsouzených zařazených do projektu na jednání KPP, byly zpracovány rešerše trestních spisů případů odsouzených zařazených do projektu umístěných na příslušných soudech a podklady z věznice, z PMS a ostatních subjektů do spisové dokumentace odsouzeného. V lokalitách, kde doposud nemají se systémem KPP žádnou zkušenost, byla aktivita KA 01 spuštěna v říjnu 2016.

Na přelomu měsíců listopadu a prosince 2016 proběhly v Praze dva běhy základního školení pro členy KPP. Frekventanti kurzů se seznámili s metodickými postupy práce KP, trestně právním minimem, vedením profesionálního rozhovoru s pachatelem a obětí trestného činu, analýzou rizik a potřeb při posouzení případu, tvorbou plánu sociální reintegrace pachatele po propuštění atd.

V Liberci, Praze a Ostravě byl v prosinci 2016 uspořádán workshop pro členy realizačního týmu, kteří již v minulosti absolvovali jednání Komisí (koordinátoři ve věznicích, komisaři KPP a administrátorky KPP). Cílem workshopu bylo především seznámit účastníky s inovacemi, jimiž prošla Metodika práce Komisí pro podmíněné propuštění, dále iniciovat sdílení konkrétních postupů a systému práce související s výběrem odsouzených do projektu, jejich přípravou na parolové slyšení a realizací parolového slyšení.

V únoru 2017 proběhl v Praze workshop, koncipovaný jako navazující vzdělávací kurz na základní kurz Komise pro podmíněné propuštění, který měl za cíl prohloubit vědomost o řízení parolového slyšení, jemu předcházející přípravě a následném sepsání Stanoviska KPP. Důraz byl kladen na předání zkušenosti, názornost a příklady z praxe.

Jednání Komisí pro podmíněné propuštění byla zahájena v lednu 2017 v 9 věznicích, které navazují na jednání Komisí v minulých letech, tedy v Plzni, Příbrami, Liberci, Rýnovicích, Bělušicích, Stráži pod Ralskem, Heřmanicích, Opavě a Karviné. V březnu 2017 byla jednání Komisí spuštěna poprvé ve všech 18 věznicích, které jsou zapojeny do projektu. Poprvé proběhla zasedání Komisí pro podmíněné propuštění ve věznicích Znojmo, Břeclav, Rapotice, Pardubice, Hradec Králové, Světlá nad Sázavou, Horní Slavkov, Všehrady a Velké Přílepy.

Členové realizačního týmu, kteří se podílí na jednáních Komisí v pozicích koordinátorů ve věznicích a členů KPP a kteří nemají dosud přímou zkušenost s jednání Komise, se účastnili jednání Komisí v roli pozorovatelů. Tato účast na jednání a následně je významným prvkem v získání zkušeností s průběhem parolového slyšení, s osvojením si dovednosti řídit slyšení, správného kladení otázek, udržení tempa a struktury slyšení.

V červnu 2017 proběhl ve Znojmě dvoudenní metodický workshop pro komisaře KPP s cílem sjednocení metodických postupů v rámci realizace KA 01, rozbořením případové praxe, řešit vybrané problémy, které se vyskytly v realizaci KA 01 po zahájení zasedání KPP.

V únoru 2018 proběhla pracovní setkání s názvem „Komise pro podmíněné propuštění v praxi“, která se uskutečnila v Praze. Pracovní setkání bylo svoláno v reakci na potřebu více sjednotit praxi KPP napříč všemi zapojenými regiony a účastnilo se ho celkem 91 pracovníků Probační a mediační služby, Vězeňské služby České republiky i zástupců odborné veřejnosti, kteří se s činností KPP zabývají v pozicích členů KPP, koordinátorů ve věznici, administrátorů KPP, supervizorů a současně parolových specialistů z příslušných středisek PMS. Hlavní náplní tohoto pracovního setkání bylo sdílení praxe jednotlivých 18 lokalit, ve kterých KPP zasedají, předání zkušeností, vyjasnění některých procesních otázek a podpoření žádoucí podoby KPP do budoucna.

K zatím poslednímu zařazení odsouzených do projektu došlo na jednání Rady pro PP dne 13. 3. 2018, kdy byly zařazení odsouzení na jednání Komisí v červenci 2018. Celkově tak bylo do projektu zařazeno 427 odsouzených, z nichž do konce března 2018 absolvovalo jednání Komise 286 z nich, 56 odsouzených od spolupráce odstoupilo.

KA 02 – Victim Impact Training (VIT)

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

Projekt zajistí vytvoření české verze specifického programu pro pachatele ve věznicích, jehož cílem je zvýšit odpovědnost odsouzených vůči obětem trestných činů. Tato aktivita projektu reaguje na zjištění z předchozího projektu Křehká šance, že odsouzení při parolových slyšení v souvislosti s projednáváním dopadů trestného činu na život oběti neznají jejich aktuální rozsah, neuvědomují si konkrétní dopady trestného činu na život obětí a neumí si představit potřeby obětí v souvislosti s jejich propuštěním na svobodu. Nově vytvořený program chce proto na tuto konkrétní potřebu vězňených osob svým obsahem reagovat. V zahraničí je v rámci vězeňských služeb program tohoto typu již zaveden a je pozitivně hodnocen. PMS měla možnost svojí účastí v mezinárodním projektu (2012-2014) sledovat tvorbu a zavádění programu tohoto typu do praxe v několika evropských zemích. Takto získané know-how bude při tvorbě metodiky programu v rámci projektu využito, ale zároveň upraveno tak, aby vyhovovalo českému prostředí. Na vývoji a realizaci programu budou spolupracovat experti Vězeňské služby ČR. Program je pilotně ověřován při práci s vězňenými osobami v 7 vybraných věznicích, ve kterých zároveň působí KPP. V projektu je také zařazena evaluace účinnosti programu na jeho účastníky - pachatele.

Výstupy KA02:

- Zvýšení kvalifikace a profesionality 6 zaměstnanců PMS, 14 zaměstnanců VS ČR a 6 zaměstnanců spolupracujících orgánů státní správy, samosprávy a NGO = celkem 20 osob
- Vytvoření unikátního programu pro odsouzené vedoucí ke zvýšení odpovědnosti za následky svého protiprávního jednání
- Vytvoření Metodiky programu Victim Impact Training a školícího manuálu programu VIT
- Realizace pilotního programu VIT v 7 věznicích zapojených do projektu

Aktuální průběh aktivity

V rámci KA 02 došlo k zahájení spolupráce s odborníky z Generálního ředitelství VS ČR – metodikem Odboru výkonu vazby a trestu a vedoucím psychologem VS ČR, kteří v průběhu vývoje a pilotního ověření programu Victim impact trainig působili v roli konzultantů. Taktéž byl sestaven realizační tým projektu, který se podílí na vývoji programu. Tým je metodicky veden odborným garantem projektu a je tvořen pěti zaměstnanci projektu. V průběhu prvního sledovaného období se tým věnoval

zpracování rešerší domácích i zahraničních programů obdobného typu (písemné zdroje, komunikace s odborným personálem věznic ČR).

Dále byla vytvořena struktura programu a definován obsah jednotlivých lekcí a následně byla zahájena práce na lektorském manuálu, pracovním sešitu a metodice celého programu.

V průběhu projektu pracovali členové vývojového týmu programu pod vedením odborné garantky programu na metodice, lektorském manuálu a pracovním sešitu programu Victim impact training pro pachatele trestné činnosti. V celém období probíhaly pravidelné workshopy členů vývojového týmu a zpracovány dílčí úkoly členy vývojového týmu. Jmenované dokumenty byly v průběhu období sestaveny a zaslány k připomínkám vybraným odborníkům z řad zaměstnanců Probační a mediační služby a Vězeňské služby České republiky.

Na základě jednání s představiteli Generálního ředitelství Vězeňské služby byli vybráni lektoři z řad VS ČR, kteří budou ve dvojici s lektorem z PMS vést pilotní skupinová sezení s odsouzenými. Vybraní lektoři byly osloveni s nabídkou spolupráce, která byla zahájena vzdělávacími akcemi v následujícím období. Lektoři rozšířili realizační tým projektu a byly s nimi uzavřeny dohody konané mimo pracovní poměr.

Mimo pravidelné workshopy členů vývojového týmu proběhly také jiné vzdělávací akce např. workshop zaměřený na tematiku skupinové dynamiky či workshop zaměřený na využití prvků dramaterapie v rámci programu VIT a workshop lektorského týmu PMS zaměřený na projektivní techniky, práci se symboly a využití karet Dixit v rámci programu pro odsouzené VIT.

Tým lektorů VIT se také v listopadu 2017 účastnil vzdělávací akce „Victim empathy training in prisons“ v Praze. Akci byla lektorována dvojicí zahraničních lektorů – prof. Otmarem Hagemannem (Fachhochschule Kiel) a jeho spolupracovnicí Ricardou Lummer. Jmenovaní odborníci stojí za programem Victim empathy training, který, stejně jako česká verze VIT, má za cíl působit na pachatele TČ v oblasti posílení empatie vůči obětem TČ, porozumění dopadům jimi spáchaného TČ a posílení odpovědnosti za vlastní jednání. Setkání s německými kolegy mělo přinést zejména možnost sdílet jejich zkušenost se zaváděním a realizací programu tohoto typu.

Do konce roku 2017 byl dokončen vývoj programu pro pachatele na teoretické úrovni, připravena první verze metodiky, lektorského manuálu a pracovního sešitu pro odsouzené. Současně byl proškolen tým lektorů programu a bylo zahájeno sestavování prvních skupin odsouzených v sedmi věznicích, v nichž byl program pilotně spuštěn. V průběhu ledna byl program spuštěn skupinovými lekcemi ve věznicích Liberec, Heřmanice, Plzeň, Horní Slavkov, Pardubice, v únoru 2018 byl spuštěn ve věznicích Světlá nad Sázavou a Rapotice.

KA 03 - Rozvoj restorativní praxe (RRP)

Doba realizace: 1. 5. 2016 – 30. 4. 2020

Tato aktivita navazuje na resocializační aktivity a programy zacházení s odsouzenými, které již ve věznicích probíhají. Posílení stávající praxe věznice o nové restorativní prvky bude probíhat v 6 vybraných soudních okresech, kde sídlí věznice praktikující KPP. Aktivita má podobu vytvoření modelu pravidelné komunikace a účinné spolupráce mezi místní veřejností (vč. samosprávy, NGO, státních orgánů, podnikatelských subjektů) a věznicí. Tento model spolupráce je uzpůsoben specifickým potřebám daného regionu a příslušné věznice a jeho konkrétní podoba bude dojednána prostřednictvím odborníka - pracovníka pro rozvoj restorativní praxe. Model spolupráce zohledňuje výsledky provedené analýzy potřeb a očekávání místní veřejnosti a vedení věznice. Jeho cílem je na základě místní nabídky dojednat konkrétní možnosti spolupráce v oblasti zaměstnávání vězněných osob a zlepšení jejich připravenosti na propuštění. Větší pozornost bude věnována řešení zadluženosti pachatelů, bydlení a práci po propuštění z vězení, a také zvládnutí závislostního chování (alkoholové, nealkoholové, gambling). Aktivita RRP zohledňuje specifické a aktuální požadavky věznice, navazuje na výsledky činnosti poradního orgánu ředitele věznice v daném regionu a dále je rozvíjí v souladu s potřebami věznice a místní komunity.

Výstupy KA03:

- Zvýšení kvalifikace a profesionality 6 zaměstnanců PMS
- Vytvoření analýzy potřeb pro celkem 6 zapojených věznic a jejich okolí, Metodiky programu RRP a školícího manuálu programu RRP
- Vytvoření funkčního modelu komunikace mezi věznicí a místní veřejností sanujícího vzájemné potřeby
- Vytvoření návrhů konkrétních opatření spolupráce věznice a místní komunity v oblasti zaměstnávání osob ve VTOS, řešení zadluženosti pachatelů, závislostního chování pachatelů a bydlení osob opouštějících VTOS a jejich realizace

Aktuální průběh aktivity

V rámci KA 03 došlo k zahájení spolupráce s odborníky z Generálního ředitelství VS ČR – metodikem Odboru výkonu vazby a trestu a vedoucím Oddělení odborného zacházení, kteří v průběhu vývoje a pilotního ověření programu Rozvoje restorativní praxe působí v roli konzultantů. Taktéž byl sestaven realizační tým projektu, který se podílí na vývoji programu. Tým je metodicky veden odborným

garantem projektu a je tvořen šesti zaměstnanci projektu. V průběhu sledovaného období se tým věnoval zahájení mapování potřeb souvisejících s realizací ve věznicích a přípravám na jednání, která budou vedena s představiteli věznic, ve kterých bude aktivita probíhat, příslušných středisek PMS a ostatními partnery v daném regionu.

V souladu s Novou koncepcí vězeňství a s odkazem na restorativní principy členové realizačního týmu směřovali k prohloubení spolupráce a podpoře aktivit/služeb, které se zaměřují na ošetření rizik souvisejících s bezpečným (podmíněným) propuštěním pachatele na svobodu, a to v tom nejširším slova smyslu. Základním tématem programu je mezíresortní a komplexní přístup, kde vedle pachatele hraje významnou roli také komunita a v neposlední řadě oběti trestné činnosti. Aktivita je realizována v lokalitách Stráž pod Ralskem, Rýnovice, Bělušice, Příbram, Břeclav a Opava. V každé jmenované lokalitě působí zaměstnanec projektu – restorativní pracovník, který má aktivitu na starosti.

Také byla uskutečněna řada pracovních setkání na místní úrovni, zejména se zástupci věznice, střediska PMS, následně dalších institucí působících na poli penitenciární a postpenitenciární péče a zástupci komunity jako takové. Výstupy z těchto setkání a následná analýza pak představují základní orientační schéma pro pojmenování specifických potřeb věznice a místní veřejnosti a vytvoření představy možného vývoje podoby RRP v dané lokalitě. Vývoj aktivity se dále liší dle lokality a jejích specifik (pojmenované individuální potřeby subjektů, lidské zdroje, vytíženost a ochota participace u jednotlivých subjektů, míra stávající funkční spolupráce subjektů, míra aktuálního „pokrytí“ služeb a programů, další individuální okolnosti).

KA 04 – Odborná diskuzní platforma

Doba realizace: 1. 7. 2016 – 31. 3. 2020

V rámci této aktivity byl iniciován vznik odborné platformy zástupců justičních složek působících v oblasti podmíněného propuštění (soud, státní zastupitelství, věznice, PMS) a dalších odborníků na tuto oblast (zástupci akademické půdy, kriminologů, výzkumníků, MSp, MPSV, MŠMT a další) s cílem otevřít, pravidelně diskutovat a hledat řešení problémů institutu podmíněného propuštění na národní úrovni. V rámci aktivity byl vytvořen seznam témat k projednání, časový plán společných jednání, obsah probíraných témat a konkrétní podoba výstupu z činnosti platformy. Činnost platformy dále zahrne provedení analýzy stávající praxe PP a jejich výsledků, zpracování návrhů řešení zjištěných problémů a vytvoření návrhu systémových změn této praxe, včetně legislativních opatření.

Propojením této aktivity prováděné jak na národní, tak i na místní úrovni, bude možné, aby odborná platforma navrhla systémové změny institutu PP relevantně ke zjištěným poznatkům z aktuální praxe, které vyplynou z odborné diskuse vedené na místní úrovni. V rámci této aktivity budou na místní a národní úrovni rovněž probíhat osvětové semináře, kulaté stoly a další formy zvyšování povědomí laické a odborné veřejnosti o problematice propuštění osob z výkonu trestu na svobodu.

Výstupy KA04:

- Vytvoření odborné platformy zástupců subjektů působících v oblasti podmíněného propuštění na národní úrovni
- Vytvoření analýzy systému podmíněného propuštění v ČR a návrhu systémových změn, vč. legislativních opatření
- Vytvoření modelu pravidelné spolupráce zainteresovaných subjektů na místní úrovni – věznice, PMS, OČTŘ, sociální odbory místní samosprávy apod. = multidisciplinární tým odborníků v oblasti PP

Aktuální průběh aktivity

Na základě regionálních setkání odborníků věnujících se oblasti podmíněného propuštění z VTOS (zástupci věznic, středisek PMS, OČTŘ, projektu a případně dalších), a porad vedení projektu, byla stanovena možná struktura členů diskusní platformy a byli vytipováni možní členové platformy, kteří byli následně osloveni. Současně probíhala jednání se zástupci sekce trestní politiky Ministerstva Spravedlnosti o možné spolupráci v rámci této aktivity projektu.

Také byla uskutečněna setkání se zástupci OČTŘ ve všech 18 lokalitách, ve kterých projekt působí. Setkání byla rozložena do dvou skupin dle zkušenosti s realizací projektu Křehká šance v minulých letech.

V dubnu 2018 proběhlo v prostorách ředitelství PMS úvodní jednání odborné diskusní platformy k problematice PP, která sdružuje zástupce justičních složek působících v oblasti podmíněného propuštění na centrální i místní úrovni (PMS, VSČR, Nejvyšší soud, Vrchní státní zastupitelství, Nejvyšší státní zastupitelství, okresní soudy a státní zastupitelství) a spolupracující subjekty (MV ČR, MPSV, IKSP, sociální kurátory, Advokátní komoru ČR). Programem úvodního jednání byla prezentace stávající praxe PP v kontextu závěrů z provedených výzkumů v ČR, seznámení se s výsledky a činností dosavadní činnosti KPP a diskuse nad stávající praxí podmíněného propuštění v ČR. Závěrem jednání bylo vytvoření 3 pracovních skupin tvořených ze členů platformy, které budou dále pracovat na dílčích otázkách z oblasti definovaných problémů:

- Tým „Komise pro PP“
- Tým „Příprava a rozhodování o PP“
- Tým „Postpenitenciární péče vč. zavedení praxe probačních domů pro PP“

Další jednání odborné diskusní platformy je předběžně naplánováno na červen 2018.

KA 05 – Monitoring a evaluace projektu

Doba realizace: 1. 7. 2016 – 30. 4. 2020

V rámci této KA bude realizován průběžný monitoring a evaluace projektu, zejména:

- Evaluace případů odsouzených zařazených do projednávání KPP
- Analýza stávající praxe podmíněného propuštění v ČR
- Provedení longitudinální studie případů podmíněně propuštěných, kteří v minulosti prošli jednáním KPP a sledování účinnost KPP na jejich další chování po propuštění

Průběžný monitoring bude probíhat po celou dobu realizace odborných aktivit projektu, konkrétně aktivit KA 01 Komise pro podmíněné propuštění, KA 02 Victim Impact Training a KA 03 Rozvoj restorativní praxe. V jeho rámci bude probíhat sběr dat ze spisové dokumentace vedené členy realizačního týmu. Vzhledem k rozšíření místa realizace projektu o 9 nových soudních okresů bude potřeba provést zjištění potřeb zástupců soudů a státních zastupitelství v těchto lokalitách. V první fázi projektu budou pro tyto lokality uspořádána diskusní setkání. Veškeré informace a podklady získané v průběhu realizace monitoringu budou pravidelně zasílány projektovému manažerovi, který zajistí jejich další využití pro evaluaci projektových aktivit a projektu jako takového. Vzdělávací aktivity, které budou v projektu probíhat (školení členů realizačního týmu, zahraniční studijní cesty) budou hodnoceny na základě evaluačních dotazníků pro účastníky jednotlivých aktivit.

Mimo monitoringu proběhne v rámci projektu i externí evaluace prováděna osobami mimo standardní strukturu realizátora projektu. Z hlediska zpracovatele se bude v případě evaluace prováděné evaluátorem (na základě uzavřené DPP) i evaluátorskou společností jednat o externí evaluaci, tedy o evaluaci provedenou ze strany subjektů a osob mimo standardní strukturu žadatele.

Evaluace projektu bude jak na úrovni jednotlivých klíčových aktivit, tak na úrovni projektu jako celku, evaluací komplexní. Obsahem hodnocení bude jak vyhodnocení cílů, implementace a procesy

projektu a jednotlivých aktivit, jejich výstupy, výsledky a dopady. Souhrnným výstupem evaluace projektu bude evaluační zpráva, která bude zpracována dodavatelem služby evaluace ke konci realizace projektu.

Výstupy KA05:

- vstupní, průběžná a závěrečná evaluační zpráva projektu
- longitudinální studie případů podmíněně propuštěných, kteří v minulosti prošli jednáním KPP a sledování účinnost KPP na jejich další chování po propuštění
- provedení monitoringu potřeb zainteresovaných zástupců OČTŘ v nově zapojených soudních okresech

Aktuální průběh aktivity

Po vyhodnocení nabídek zaslaných v rámci VZMR na zajištění evaluace projektu PMS byl v průběhu března 2018 vybrán vítězný dodavatel služby evaluace, který bude evaluaci projektů provádět. Vítězným dodavatelem se stala společnost SocioFactor s.r.o.

KA06 – Zahraniční studijní cesty

Doba realizace: 1. 11. 2016 – 31. 10. 2017

Součástí projektu budou zahraniční studijní cesty zástupců cílové skupiny projektu do Velké Británie, kde mají systém parolových rad již implementovaný do praxe. Velká Británie byla vybrána proto, že inspirace při tvorbě české praxe Komisí pro PP pochází mj. právě z této země. PMS s odborníky z Velké Británie již v minulosti úspěšně spolupracovala v rámci předchozích projektů Phare (2004) a Transition Facility (2006). Oba projekty byly specificky zaměřeny na problematiku práce probačnických a vězeňských pracovníků v souvislosti s přípravou odsouzených na možnost podmíněného propuštění.

V rámci této aktivity jsou naplánovány studijní zahraniční cesty pro celkem 80 osob cílové skupiny, tj. pracovníků podílejících se na realizaci KA 01, 02, 03, 04. Účastníci pracovní cesty se osobně seznámí s praxí National Parole Board, se zkušenostmi z provádění programu VIT a jeho výsledky s restorativní praxí v oblasti spolupráce věznic a místní komunity. Tyto praktické poznatky budou účastníky cesty přímo využity při jejich práci v rámci KA 01, KA 02 a KA 03 v průběhu realizace projektu v ČR. Zahraniční cesty umožní vybraným účastníkům seznámit se se systémem podmíněného propuštění ve Velké Británii, což bude využito zejména v rámci realizace činností KA 04.

Výstupy KA06:

- Zvýšení kvalifikace min. 80 pracovníků PMS, VS ČR a spolupracujících organizací (využití zahraničních zkušenosti v českém prostředí)

Aktuální průběh aktivity

Tato aktivita je propojena s projektem Na správnou cestu! II. Došlo k navázání spolupráce s manažerem projektu a mezinárodním a tiskovým oddělením Probační a mediační služby, dále byl osloven zahraniční partner (irská probační služba) a domluvena pilotní zahraniční cesta, která proběhne v polovině září 2018. Následně pak proběhne dalších 7 cest.

1.3. Cílové skupiny projektu

V rámci projektu byly vymezeny dvě hlavní cílové skupiny, na které se realizované aktivity zaměřují.

1) Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené

První cílovou skupinou projektu jsou odsouzení ve věznicích, kteří budou zařazeni do programu KPP, VIT a RRP. Tito vybraní odsouzení budou podpořeni posílením svých znalostí a dovedností, které využijí po propuštění z věznice při své adaptaci na běžný způsob života na svobodě. Tím bude posílen potenciál jejich úspěšné reintegrace a sníženo riziko opakování trestné činnosti. Projekt Křehká šance II. bude realizován v celkem 18 věznicích ČR (celkový počet věznic v ČR - 35 věznic), tedy ve více než polovině věznic ČR. V projektu budou zastoupeny, stejně jako v projektu Křehká šance, jak věznice s nízkou, střední i velkou kapacitou (např. Věznice Karviná - kapacita 205 osob, Věznice Rýnovice - kapacita 510 osob, Věznice Plzeň - kapacita 946 osob).

Ze statistik VS ČR vyplývá, že ke dni 30. 11. 2015 byl celkový počet osob nacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody celkem 18 788 osob. Při realizaci projektu bude během 47 měsíců, kdy poběží odborné aktivity, pracováno v rámci KA 01 s cca 1 104 odsouzenými a v rámci KA 02 s cca 240 odsouzenými. V rámci KA 03 budou vytvořeny modely spolupráce věznice se subjekty působícími na místní úrovni, které budou mít konkrétní dopad na odsouzené nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích, ve kterých bude program RRP probíhat.

2) Zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice

Druhou cílovou skupinou projektu jsou také zaměstnanci veřejné správy, samosprávy a NGO, kteří se věnují problematice odborného zacházení vězňených osob a jejich přípravy na podmíněné propuštění

na svobodu. Prostřednictvím projektu bude posílena profesionalita pracovníků Vězeňské služby, Probační a mediační služby a participující samosprávy a státních a nestátních subjektů věnující se práci s odsouzenými a oběťmi trestných činů, kteří absolvují vzdělávání zaměřené na oblast KPP, VIT a RRP. Současně se tyto osoby budou účastnit zahraničních studijních cest do Velké Británie a v případě programu VIT budou proškoleni za účasti zahraničních expertů. V projektu Křehká šance II. bude formou účasti na vzdělávacích kurzech a zahraničních pracovních cestách a prostřednictvím přenosu získaných znalostí do praxe zapojeno celkem 116 osob z cílové skupiny. Jedná se o 18 zaměstnanců PMS (v pozicích administrátor KPP, komisař KPP - lektor VIT a komisař KPP - pracovník RRP), 68 odborných zaměstnanců VS ČR (v pozicích komisař KPP, koordinátor ve věznici a lektor VIT) a 30 zaměstnanců ostatních subjektů (v pozicích komisař KPP a lektor VIT).

2. Logický model projektu

Po diskusi se zástupci realizačního týmu projektu jsme vytvořili schéma logického modelu projektu. Součástí modelu jsou vstupy projektu, jeho aktivity, výstupy, krátkodobé dopady a dlouhodobé dopady. Logický model je navržen tak, aby reflektoval logickou provázanost všech činností projektu a zachytil vztahy mezi nimi. V rámci procesu sestavování logického modelu projektu jsme se zástupci realizačního týmu projektu diskutovali především o aktivitách KA 1-4, které mají zásadní vliv na výstupy celého projektu. Ze schématu logického modelu (obr. 1) je patrné, že jednotlivé KA jsou úzce provázány a všechny spolu úzce souvisejí.

Hlavním cílem KA 1 Komise pro podmíněné propuštění je návrh a implementace systémového řešení institutu podmíněného propuštění a zjištěných problémů praxe. Problematika podmíněného propuštění byla PMS řešena již od roku 2008, kdy poprvé vzešla iniciativa inovovat systém, tak aby jednání komise přineslo soudu objektivní pohled na pachatele a na druhou stranu, aby byla společnost v nejširším slova smyslu chráněna. Změna systému institutu podmíněného propuštění probíhala v několika vlnách. V letech 2008 – 2012 šlo o první změny a jejich aplikaci do praxe. Na to následovalo období 2012 – 2015, kdy již byl realizován projekt Křehká šance (dále jen KŠ), který již systematicky o změnu fungování Komise pro podmíněného propuštění usiloval. Na tuto aktivitu následně navázal projekt poslední, Křehká šance II., který se na rozdíl od projektu KŠ zaměřuje na širší rozměr celé problematiky (a to i prostorově – místo 9 věznic je projekt realizován v 18 věznicích) a přináší i inovace, které vycházely z potřeb zjištěných v průběhu realizace předchozích projektů a jsou rozpracovány v dalších klíčových aktivitách. Výstupy této aktivity by měly být převážně ve formě zkvalitnění přípravy vězněných pachatelů na návrat do společnosti, ale taktéž ve formě návrhů na

možné legislativní úpravy týkající se právě parolového řízení a fungování KPP, tak aby mohla být institucionalizována v rámci české justice.

Výstupem aktivity Victim Impact Training v rámci KA 2 bude vytvoření programu pro odsouzené pachatele trestných činů, který by se více zaměřoval na jejich úhel pohledu na spáchanou trestnou činnost a její dopady. Z předchozích aktivit vyplynulo, že většina pachatelů nemá realistický náhled na důsledky své trestné činnosti. Někteří z nich dokonce jako oběť vnímají sebe a ne oběť trestného činu. VIT je zcela nový program, který vychází ze zkušeností v zahraničí a v rámci projektu KŠ II. a bude adekvátně upraven pro české podmínky. Díky implementaci tohoto programu by mělo dojít ke zvýšení odpovědnosti pachatelů trestní činnosti vůči obětem trestných činů, ke snížení rizika recidivy pachatelů trestné činnosti, ale i ke zvýšení kvality posuzování žádostí o podmíněné propuštění prostřednictvím multidisciplinární komise, která bude brát v potaz výše zmíněné výstupy.

Další aktivita projektu je KA 3 Rozvoj restorativní praxe, která vyplynula z diskusí vedených odbornou veřejností. Opětovné začlenění pachatele trestného činu zpět do společnosti po trestu odnětí svobody se jeví jako problém hned z několika důvodů. Ze studií, které byly na toto téma provedeny (např. údaje Institutu pro kriminologii a sociální prevenci) vyplývá, že vysokou recidivu odsouzených vracejících se z výkonu trestu ovlivňuje zejména jejich zadluženost, neschopnost uplatnit se na trhu práce i ztráta pozitivních sociálních vazeb. Všechny výše jmenované oblasti mají přesah mimo samotnou věznici, proto je důležitá kooperace mezi subjekty penitenciární a postpenitenciární péče. K jejich řešení, a tím vytvoření vhodných podmínek pro postupnou přípravu odsouzeného na návrat do života ve společnosti, je proto potřeba zaměření pozornosti na podporu kooperace již existujících programů a služeb a možnosti zapojení potenciálu celé komunity lokality daného soudního kraje. Prozatímní zkušenost, jež přinesla jak samotná parolová slyšení, tak diskuse komisařů KPP vycházející z jejich praxe, ukazuje absenci takové aktivity, jež by vedla ke zprostředkování efektivního dialogu mezi jednotlivými stranami. Právě díky spolupráci subjektů penitenciární a postpenitenciární péče pod „vedením“ místně působícího odborníka – pracovníka pro rozvoj restorativní praxe by mělo dojít k zavedení modelu pravidelné komunikace a spolupráce mezi místní komunitou a věznicí. Toto by dále mělo vést ke zkvalitnění přípravy vězněných pachatelů na návrat do společnosti a snížení recidivy pachatelů trestné činnosti.

Odborná diskuzní platforma je čtvrtou a současně poslední evaluovanou aktivitou KA 4. Platformy se budou účastnit zástupci všech relevantních subjektů zainteresovaných v penitenciární a postpenitenciární péči. Očekávaným výstupem z této klíčové aktivity je provedení analýzy a vyhodnocení stávající praxe institutu podmíněného propuštění a vytvoření konkrétních návrhů legislativních změn včetně řešení otázky možnosti implementace praxe KPP do navrženého systému

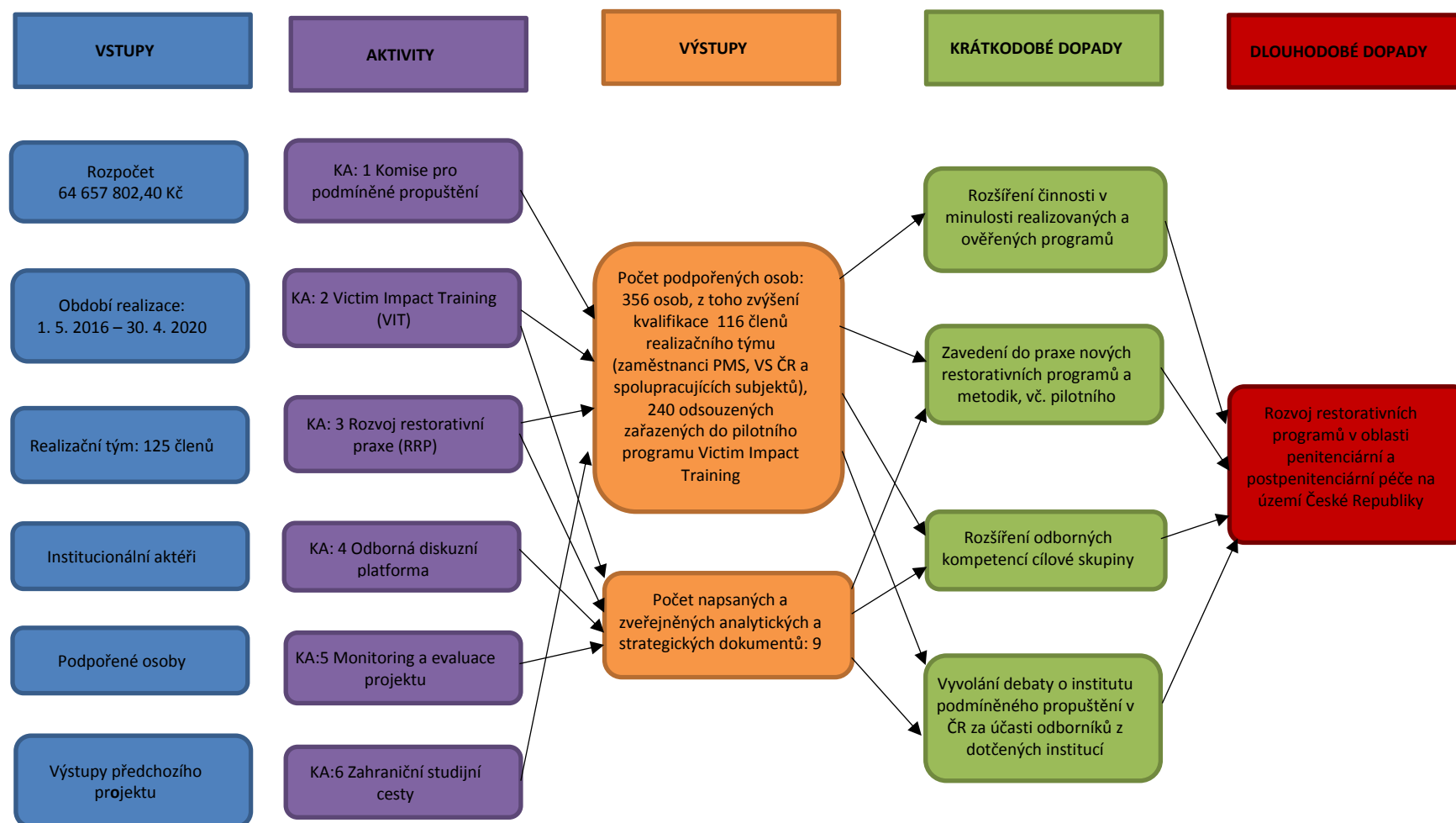

včetně způsobu zajištění jejich působnosti v rámci celé České republiky. Důraz je kladen především na pravidelnou komunikaci mezi jednotlivými subjekty, a to jak na lokální, tak i na národní úrovni.

Všechny výše uvedené aktivity by měly mít dlouhodobý dopad v podobě zvýšení profesionality pracovníků penitenciární a postpenitenciární péče, zefektivnění institutu podmíněného propuštění a taktéž legislativních změn v této oblasti.

Obrázek 1: Schéma logického modelu projektu Křehká šance II

3. Charakteristika implementující organizace

Probační a mediační služba je státní organizace, která dle zákona 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě zajišťuje kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, připravuje podklady pro jejich ukládání a nabízí možnost jednání mezi pachatelem a obětí o urovnání následků trestného činu. Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Probační a mediační služba představuje instituci na poli trestní politiky, která vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice.

Cíle činnosti PMS

- **Integrace pachatele** – Probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného resp. pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- **Participace poškozeného** – Probační a mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.
- **Ochrana společnosti** – Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

4. Charakteristika prostředí

Probační a mediační služba ve spolupráci s Vězeňskou službou České republiky, v rámci zajištění ochrany společnosti před kriminalitou, dlouhodobě usiluje o opětovné začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti a tím i o snižování rizika jejich recidivy. Obecně lze recidivu definovat jako pokračování v kriminální kariéře poté, co bylo na daného jedince uplatněno příslušné opatření justičního systému (trest, výchovné opatření apod.) Dle zjištění Vězeňské služby je v současné době míra recidivy okolo 65%. Z těchto zjištění obecně vyplývá, že v případech propuštěných vězňů se za

nejrizikovější období považuje prvních 6 měsíců po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, zejména když daný odsouzený nemá funkční rodinné zázemí, zajištěné bydlení, sjednané zaměstnání a zatěžují jej dluhy. Je tedy patrná potřeba věnovat intenzivní odbornou pozornost jmenovaným problémovým oblastem, které mohou být eliminovány jak přípravou odsouzeného na (podmíněné) propuštění, tak podporou vedení jeho řádného života prostřednictvím využití možností institutu podmíněného propuštění s uloženými přiměřenými omezeními a povinnostmi.

Tabulka 1: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2017

Kolikrát ve výkonu trestu	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0x	6 671	877	7548	37,24%
1x	3941	304	4245	20,94%
2x	2574	128	2702	13,33%
3x	1835	91	1926	9,50%
4x	1253	50	1303	6,43%
5x	886	21	907	4,47%
6x	547	15	562	2,77%
7x	354	14	368	1,82%
8x	275	5	280	1,38%
9x	139		139	0,69%
10x	79		79	0,39%
Více než 10x	207	5	212	1,05%
Celkový součet	18761	1 510	20 271	100,00%

Zdroj: Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky, 2017

S výše uvedeným úzce souvisí problematika přeplněnosti věznic. Ze studie SPACE zveřejněné Radou Evropy (RE), kterou provedl Ústav kriminologie a trestního práva se sídlem v Lausanne¹, má Česká republika jednu z největších vězeňských populací v Evropské unii, což vyplývá i z faktu, že využitelnost českých věznic je 107,31%. Ve statistické ročence Vězeňské služby České republiky z roku 2017 je uvedeno, že v některých věznicích je využitelnost i přes 120% (např. Věznice Heřmanice 128,71% či

¹ <https://wp.unil.ch/space/space-i/prison-stock-on-1st-january/prison-stock-on-01-jan-2015-2016/>

Věznice Oráčov 129,01%). Pokud tedy nedojde ke změnám v trestní politice, v nejbližších letech budou v českých věznicích chybět místa, což může být řešeno buď výstavbou věznic nových, anebo efektivními koncepčními změnami. Podmíněné propuštění vězňů maximálně zohledňující jejich individuální rizika recidivy je opatřením, které je v souladu se snahou snižování vězeňské populace či kriminality.

Dle údajů uvedených ve statistické ročence Vězeňské služby české republiky je zřejmé, že česká trestní politika má neustále represivnější charakter. Mimo jiné také od r. 2012 klesá pravděpodobnost podmíněného propuštění, ačkoliv počty odsouzených v českých věznicích neustále narůstají. Navíc velkou část vězněných osob tvoří lidé odsouzeni ke krátkodobým trestům odnětí svobody, odsouzení za drobnou kriminalitu.

Tabulka 2: Členění odsouzených dle délky nařízeného trestu v letech 2013 až 2016

Délka trestu	2013	2014	2015	2016	2017
do 3 měsíců	64	115	160	85	182
3 – 6 měsíců	402	823	1188	702	1222
6 – 9 měsíců	564	993	1395	2100	1530
9 – 12 měsíců	953	1926	2785	1591	3296
1 – 2 roky	3609	3759	4099	4944	4199
2 – 3 roky	2710	2704	2866	2913	3168
3 – 5 let	2466	2476	2615	3542	2802
5 – 7 let	1140	1203	1281	1762	1379
7 – 10 let	1138	1195	1208	1295	1250
10 – 15 let	901	863	839	1041	788
nad 15 let	308	328	366	478	406
doživotí	46	48	48	48	49
celkem	14301	16433	18850	20501	

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky za rok 2016 a 2017

Tabulka 3: Celkový počet podmíněných propuštění (s/bez dohledu) na svobodu v letech 2006 až 2017

rok	muži	ženy	celkem
2006	3773	198	3971
2007	3910	255	4165
2008	3670	289	3959
2009	3671	315	3986
2010	4046	329	4375
2011	3799	310	4109
2012	4259	399	4658
2013	2650	185	2835
2014	2150	176	2326
2015	2155	206	2361
2016	2191	220	2411
2017	2546	316	2862

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky za rok 2016 a 2017

Současná podoba Komisí pro podmíněné propuštění v ČR

S cílem standardizovat podkladové materiály projednávané v rámci rozhodování o podmíněném propuštění a zajistit komplexnější posouzení všech důležitých skutečností souvisejících s případem odsouzeného začala Probační a mediační služba spolu s Vězeňskou službou České republiky a ve spolupráci s Českým helsinským výborem v roce 2009 realizovat pilotní projekt Komisí pro podmíněné propuštění, na který v roce 2012 navázal projekt Křehká šance.

V rámci projektu Křehká šance probíhaly v 9 věznicích v České republice vždy jednou za dva měsíce jednodenní parolová slyšení odsouzených. Komise pro podmíněné propuštění jsou tříčlenné vždy se zastoupením odborníka z PMS, VS ČR (z nichž je vždy jeden předsedající) a veřejnosti. Parolové slyšení má standardizovanou strukturu a stanovený okruh osob, které se ho účastní. Vždy je přítomen odsouzený, případně jeho podporovatel, komisaři, administrátor, expert, kmenový vychovatel, asistent oběti a případně oběť.

Struktura parolového slyšení obsahuje:

1. úvodní slovo odsouzeného, případně podporovatele, je-li přítomen
2. slyšení asistenta oběti a je-li přítomna, tak oběti
3. slyšení kmenového vychovatele odsouzeného
4. slyšení případně přizvaných osob (psycholog, terapeut, kaplan, sociální pracovník, kurátor apod.)
5. slyšení odsouzeného
6. závěrečné slovo odsouzeného

Poté členové Komise pro podmíněné propuštění bez přítomnosti dalších osob konzultují a hlasováním dospějí k závěru svého stanoviska k možnosti podmíněného propuštění odsouzeného – jeho doporučení, vč. návrhu povinností a omezení po dobu trvání zkušební doby, případně jeho nedoporučení, vč. zdůvodnění a doporučení toho, co by měl odsouzený v rámci své přípravy na podmíněné propuštění ještě vyřešit.

Činnost Komise pro podmíněné propuštění, jež je zajištěna kooperací řady odborníků státního i nestátního neziskového sektoru působících v penitenciární nebo postpenitenciární péči, představuje inovaci institutu podmíněného propuštění, a to především z hlediska objektivity, komplexnosti a současně profesionálního individuálního přístupu k jednotlivým případům. Program umožňuje důkladné vyhodnocení rizik recidivy, které se snaží snížit vytvořením konkrétních návrhů plánu bezpečného propuštění pachatele. Taktéž vytváří prostor dokázat, že pachatel začal řešit příčiny i důsledky své TČ a v případě podmíněného propuštění je ochoten spolupracovat v rámci soudem stanoveného dohledu PMS a dodržovat uložená opatření a povinnosti. Významným aspektem v této souvislosti je také participace oběti trestného činu, která je v souvislosti s plánovaným projednáním případu oslovena odborným pracovníkem s nabídkou spolupráce. Pachatel je tak konfrontován s dopady jeho trestné činnosti na život poškozené strany, kdy tyto skutečnosti jsou zohledněny při doporučení anebo nedoporučení daného odsouzeného k podmíněnému propuštění.

Inovace v podobě Victim impact training

Inovací, která vyplynula z kontextu předchozích projektů je výše zmiňovaný program VIT, který odsouzenému umožní konfrontaci s dopady jím spáchaného trestného činu. Podstatou celého

programu je možnost spolupráce poškozené strany formou a způsobem, která vyhovuje jí. Což v praxi znamená, buďto přímou účast na jednání KPP nebo sepsání „Prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život“, se kterým je odsouzený seznámen prostřednictvím spolupracujícího asistenta oběti přímo na jednání KPP.

Aktivita VIT představuje českou verzi specifického, avšak dobrou zahraniční praxí inspirovaného, programu, zaměřeného právě na zvýšení odpovědnosti pachatele vůči obětem trestné činnosti. Přes určité metodické odchylky jednotlivých verzí se jedná o model práce s pachatelem trestného činu vycházející z principů restorativní justice, který má pomoci pachateli porozumět potřebám obětí na základě pochopení jejich perspektivy. Konkrétními cíli programu jsou především:

- reflexe vlastního chování odsouzeného
- posilování schopnosti empatie s obětí
- porozumění pohledu oběti na okolnosti události a její následky
- převzetí odpovědnosti odsouzeného za své jednání
- adekvátní náprava/ kompenzace způsobené újmy.

Rozvoj restorativní praxe jako pomoc v procesu opětovného začleňování pachatele trestného činu zpět do společnosti

Jak již bylo zmíněno výše, mezi penitenciární a postpenitenciární péčí existuje úzká provázanost a spolupráce. Orgány činné v trestním řízení spolupracují s kurátory, kteří jsou v kontaktu s odsouzenými po ukončení trestu odnětí svobody. Problémy, se kterými se osoby propuštěné z VT nejčastěji potýkají, jsou zadluženost, neschopnost uplatnit se na trhu práce i ztráta pozitivních sociálních vazeb, a to vše často v kombinaci se závislostí na omamných a psychotropních látkách. K řešení těchto problémů, a tím vytvoření vhodných podmínek pro postupnou přípravu odsouzeného na návrat do života ve společnosti, je potřeba zaměřit pozornost na podporu kooperace již existujících programů a služeb a možností zapojení potenciálu celé komunity lokality daného soudního kraje. Zkušenost, jež přinesla jak samotná parolová slyšení, tak diskuse komisařů KPP vycházející z jejich praxe, ukazuje absenci takové aktivity, jež by vedla ke zprostředkování efektivního dialogu mezi jednotlivými stranami. Možnosti spolupráce v těchto oblastech budou vycházet z místní nabídky v kooperaci se samosprávou, státními orgány, NGO a podnikatelskými subjekty. Vedle eliminace rizik souvisejících s výstupem pachatele z výkonu trestu odnětí svobody je zde i významné

zapojení místní veřejnosti, a to v podpoření její osvěty, vyjádření jejích potřeb, a také podpoření její participace místně prospěšným aktivitám.

Všechny výše uvedené aktivity, které jsou realizovány v rámci projektu, se opírají o principy stanovené Evropskými vězeňskými pravidly a doporučením Rady Evropy týkající se bezpečného propuštění vězněných osob na svobodu. Odsouzeným vězňům musí být v předstihu zajišťována pomoc před propuštěním zaváděním postupů a speciálních programů, jež jim umožní přechod ze života ve vězení do občansky bezúhonného života ve společnosti. Dále je vhodné pro vězně s delšími tresty vytvořit podmínky pro jejich postupnou přípravu na návrat do života ve společnosti, k čemuž by měly sloužit zejména předpropouštěcí režimy organizované ve vězeňském ústavu, popřípadě realizace formou podmíněného propuštění spojeného s nějakou formou kontroly kombinované s účinnou sociální podporou. Odpovědným zástupcům orgánů státní péče musí být umožněn přístup do vězeňského ústavu a k vězňům, aby se mohli podílet na přípravě vězňů na propuštění a na procesu jejich sociální reintegrace. A v neposlední řadě musí, pro lepší provázanost penitenciární a postpenitenciární péče, Vězeňská správa úzce spolupracovat se sociálními službami a zařízeními, která pomáhají všem propuštěným vězňům najít místo ve společnosti, zejména ve vztahu k rodinnému životu a zaměstnání.

5. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů

5.1. Cíl evaluace

Cílem evaluace je zhodnotit nastavované procesy a výstupy u projektu s ohledem na vytyčené cíle a podpořit úspěšné řízení projektu (např. identifikace dalších možných rizik, úspěšnost v naplňování cílů projektu aj.). Cílem je taktéž zadavateli (zastoupeného především projektovým manažerem a odborným garantem) a realizátorům jednotlivých klíčových aktivit poskytovat zpětnou vazbu a včasná doporučení na úpravy procesů a postupů s ohledem na stanovené cíle projektu, a také vyhodnotit plnění cílů a výsledky projektu.

5.2. Metodologie evaluace

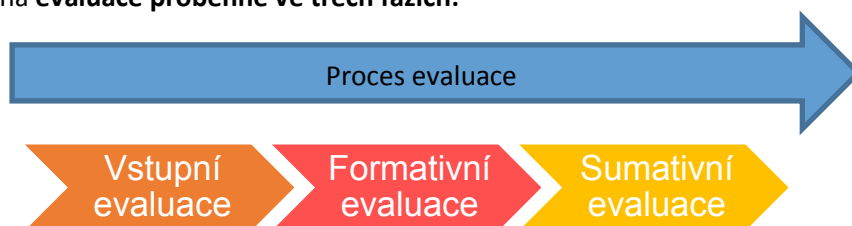
Evaluace bude vycházet z obecného rámce – ze základního schématu **systémového pohledu na sociální program**, jak jej zformuloval evaluátor Chen (2005). S tímto rámcem máme dobré zkušenosti

a již jsme ho několikrát využili v rámci evaluací různých programů a služeb. V systémovém pojetí totiž musí sociální program vykazovat dvě funkce, chce-li uspět. Z vnitřního pohledu musí zajistit transformaci vstupů do žádoucích výstupů. Z vnějšího pohledu potřebuje program být trvale v interakci s jeho okolním prostředím s cílem získat zdroje a podporu potřebnou pro jeho přežití (trvalé udržení programu). Programy či projekty jsou otevřené, a to právě proto, že jsou ovlivňovány jejich prostředím. Toto platí v sociální oblasti dvojnásobně. Osudy projektu či intervence ovlivňuje řada faktorů. V rámci evaluace budeme sledovat pět klíčových komponent, které mají být v evaluaci sledovány: vstup (input), transformace (transformation), výstup (output), zpětná vazba (feedback) a prostředí (environment).

Z hlediska měření reálných **dopadů projektů** budeme usilovat o začlenění kvazi experimentální metody – rozdíly v rozdílech (difference-in-differences). Jeden rozdíl je určený v čase (před a po intervenci), druhý rozdíl je určen subjekty (podpořenými a nepodpořenými). Tato metoda je založena na porovnávání skupin, které se projektu přímo účastní a ostatních (nedotčených). Nabízí se zde porovnání zejména mezi „klienty“ projektů. Takovéto měření je přínosné tím, že doloží skutečné dopady a bere v úvahu i různé možné další vlivy.

Samotná **evaluace proběhne ve třech fázích:**

Formativní evaluace

Účelem formativní části evaluace bude poskytnout zpětnou vazbu projektu a jeho realizačnímu týmu. Důraz budeme klást na ověření, zda skutečný průběh realizace odpovídá plánovanému nastavení projektu, zda jsou vytvářeny všechny výstupy, a dále zhodnotíme způsob provádění projektových aktivit. Evaluaci budeme provádět tak, že budeme systematicky sbírat data o designu projektu a jeho implementaci. V tomto momentu vyjdeme ze zkušeností plánovačů programu, realizátorů a participantů na projektu (účastníci, podpořené osoby). Formativní evaluace slouží ke zlepšení projektu tím, že se zkoumá fungování programu, kvality implementace a organizační kontext. V rámci této fáze nelze vyhodnocovat dopady v jejich plné šíři, což je dáno tím, že je projekt teprve realizován.

Obecné cíle formativní evaluace budou následující:

- a) Zjišťovat efektivitu programu (projektu) – tzv. transformaci, tj. do jaké míry se daří vstupy převést do žádoucích výsledků, které jsou vymezeny jako žádoucí cíle projektu a aktivit.
- b) Zjišťovat relevanci poskytovaných aktivit. Relevancí aktivit se míní jejich schopnost reagovat na potřeby, které byly identifikovány v rámci přípravy projektu.
- c) Zjišťovat, jak program interaguje s vnějším prostředím.
- d) Reflektovat, jak se daří program (projekt) implementovat.
- e) Věnovat se inovativním částem projektu. Sledovat průběh aktivit a to ve vztahu k prostředí, v němž jsou služby poskytovány.
- f) Poskytovat zpětnou vazbu a komunikovat se zástupci realizačního týmu a dalšími aktéry. Předávat jim informace z formativní evaluace a maximálně je podporovat při jejich aktivitách a to v atmosféře důvěry a spolupráce. Systematickým sběrem informací a jejich vyhodnocováním přispět ke zlepšení efektivity a celkovému úspěchu projektu.

Sumativní evaluace

Sumativní evaluace si klade za cíl zhodnotit dopady realizace projektu, zejména dopady poskytnutých intervencí na uživatele služeb a řešení jejich nepříznivé životní situace, a to ve vazbě na vynaložené finanční prostředky. Evaluaci budeme především orientovat na hodnocení dopadů (impaktů) projektu, aby mohlo dojít k jeho celkovému vyhodnocení. A taktéž budeme v rámci sumativní evaluace posuzovat dopady (outcomes) projektu jako celku. Dopadem rozumíme celkový účinek na účastníky projektu: poskytovatele, osoby v riziku sociálního vyloučení, obce a partnery apod. Sumativní evaluace je vedle evaluace formativní základním typem evaluačního výzkumu. Teprve pokud vyhodnotíme dopady, poté jsme schopni určit tzv. celkovou užitečnost projektu, o což nám jde. U sumativní evaluace je primárním zájmem determinovat celkový dopad (impact) programu. Závěrem je doporučující aspekt, tedy zdali by program měl nebo neměl pokračovat nebo být dále podpořen či modifikován. Sumativní evaluace bude zaměřena na závěr (conclusion-oriented), slouží k celkovému posouzení efektů programu. Evaluace dopadu sleduje dosažení projektových cílů. Pokud jich dosaženo nebylo, dá odpověď, zda tomu bylo, protože byl projekt špatně navržen a designován nebo zda selhala realizace projektu a implementace byla slabá. Evaluace dopadu ukazuje, zdali program uspěl nebo selhal.

Etika evaluace

Evaluace se bude potýkat s řadou etických otázek. Především se jedná o otázku ochrany soukromí, zajištění anonymity a dobrovolnosti. Při řešení dilemat budeme postupovat následovně:

- Evaluátoři budou nastalá dilemata pojmenovávat (označovat).
- Dilemata budou diskutována v rámci týmových porad a probírána v rámci mentoringu výzkumných aktivit.
- Názor evaluačního týmu bude v případě potřeby deklarován vůči objednateli.
- Dilemata a zaujaté postoje budou součástí evaluačních zpráv, budou reflektována.
- Etické momenty budeme řešit v rámci etického kodexu AAA (Principles of Professional Responsibility), k němuž jsme se díky našemu aktivnímu členství přihlásili. Kodex obsahuje klíčové principy, které respektujeme a řídíme se jimi. K dispozici jsou i další etické kodexy evaluátorů, v nichž lze nalézt oporu (např. Etický kodex evaluátora; ČES, 2011).

5.3. Specifikace výzkumných metod evaluace a datových zdrojů

Sběr dat bude probíhat s využitím těchto výzkumných metod a technik:

a) Sekundární analýza dat

Při desk research (sekundární analýze dat) budou využívány například: projektová dokumentace, monitorovací zprávy, zápisy z porad projektového týmu, zápisy ze zasedání komise pro podmíněně propuštění, zápisy z jednání odborné diskuzní platformy, relevantní odborná literatura, statistická data a kazuistiky získané od zadavatele.

b) Hlubkové individuální rozhovory (nejčastěji polostrukturované)

Pomocí hlubkových individuálních rozhovorů budou výzkumníci zjišťovat takové informace, díky kterým budou moci následně projekt zhodnotit. Hlubkové individuální rozhovory budou realizovány se: zástupci projektového týmu, uživateli projektu (v kooperaci s realizátory projektu), dalšími relevantními aktéry např. zástupci vězeňské služby, st. zástupci, soudci, zástupci samosprávy a NGO kooperující při ukončení VT, aj.

c) Dotazníkové šetření

Budeme využívat papírovou i elektronickou formu dotazníků (dle potřeby a možností), popřípadě využijeme data z dotazníkových šetření, které byly realizovány realizátorem, a to po vzájemné shodě formy dotazníku. Data vyhodnotíme pomocí statistického programu SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Dotazníkové šetření bude probíhat se: zástupci projektového týmu, uživateli projektu (v kooperaci s realizátory projektu), dalšími relevantními aktéry např. zástupci vězeňské služby, st. zástupci, soudci, zástupci samosprávy a NGO kooperující při ukončení VT, aj.

V praxi tedy budou některé šetření realizována pracovníky projektu, ale pomoci předem připraveného dotazníku v kooperaci s evaluátorem. Jde především o dotazování odsouzených, kde se jeví jako problematické, aby evaluátor vstupoval do kontaktu se všemi odsouzenými zapojenými v projektu.

U některých evaluačních otázek budou dotazováni všichni zástupci, např. při zjišťování postoje OČTŘ budou osloveni všichni soudci a státní zástupci, kteří do projektu vstupují. Stejně tak odsouzení, kteří vstupují do programu VIT, budou osloveni všichni. U některých témat pak budou vybráni pouze zástupci, a to vzhledem k velkému počtu aktérů, kteří do aktivity vstupují. Konkrétně se jedná o program RRP, kde je počet vstupujících aktérů v každém regionu jiný. Výběr dotazovaných bude probíhat na základě dohody s pracovníky projektu a aktuální situace v rámci aktivity.

d) Participativní pozorování

Participativní pozorování proběhne tak, že evaluátor bude pozorovat aktivity na vybraných akcích (např. komise pro podmíněné propuštění, jednání odborné diskuzní platformy, atd.), ale nebude nijak intervenovat či zasahovat do jejich průběhu. Napomůže v porozumění procesům projektu a jejich hodnocení.

Participativní pozorování bude probíhat v rámci vybraného slyšení KPP (není nutné a ani možné absolvovat všechna jednání), aby byl evaluátor na základě participativního pozorování zjistil, jak KPP funguje v praxi. Dále pak bude evaluátor přítomen u všech jednání odborné diskuzní platformy, aby lépe porozuměl vztahům mezi jednotlivými členy a procesům, které se na platformě řeší.

6. Evaluační matice

Obecná část

Odpovědi na obecné evaluační otázky budou zodpovězeny v závěrečné zprávě.

Evaluační otázky	Použité výzkumné techniky a postup
1. Do jaké míry byl projekt navržen tak, aby přinášel očekávané dopady?	Klíčový indikátor: Vnitřní logika projektu Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
2. Do jaké míry byly naplněny stanovené cíle a konkrétní aktivity projektu?	Klíčový indikátor: Úspěšnost naplnění indikátorů a dosažení cílů projektu Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, sekundární zpracování naplňování ukazatelů Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci, provedeme kvantifikaci výstupů s ohledem na dokumentaci, provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
3. Jsou vzniklé výstupy projektu kvalitní a využitelné v praxi?	Klíčový indikátor: Kvalita výstupů, praktičnost výstupů Metoda/technika: Dotazníkové šetření, hloubkové polostrukturované rozhovory – ověření na úrovni uživatelů projektu Participant/respondenti: Vybraní uživatelé projektu Realizace: Všichni Uživatelé projektu budou osloveni v rámci dotazníkového šetření a vybraní uživatelé pak budou osloveni v rámci realizace rozhovorů
4. Jaké faktory vedly k úspěšné realizaci projektu?	Klíčový indikátor: Příčiny úspěšné realizace projektu Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, případové studie Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu, vybraní uživatelé projektu Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu a uživateli, dále stakeholdery
5. Jaké překážky bylo nutno v realizaci projektu překonat?	Klíčový indikátor: V průběhu realizace projektu se vyskytly konkrétní překážky na straně zapojených subjektů, Schopnost reagovat na překážky Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, případové studie, pozorování Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
6. Byly cíle projektu vhodně nastaveny?	Klíčový indikátor: Relevance projektu Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu

	Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
7. Byly konkrétní aktivity vhodně nastaveny v kontextu s cíli projektu?	Klíčový indikátor: Vnitřní logika projektu – provázanost aktivit a cílů Metoda/technika: Desk research, hloubkové polostrukturované rozhovory, dotazníky Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu Realizace: Analyzujeme dostupnou projektovou dokumentaci a provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu
8. Které aktivity byly nejdůležitější? Které by se mohly vynechat, udělat jinak?	Klíčový indikátor: Relevance jednotlivých klíčových aktivit Metoda/technika: Hloubkové polostrukturované rozhovory, dotazníky Participant/respondenti: Vybraní členové realizačního týmu Realizace: Provedeme rozhovory s vybranými členy projektového týmu, dotazníky na úrovni realizátorů

Specifická část

Odpovědi na obecné evaluační otázky budou zodpovězeny v závěrečné zprávě.

Evaluační otázky	Použité výzkumné techniky a postup
1. Je používána Metodika práce Komise pro podmíněné propuštění (dále jen „KPP“) srozumitelná pro dotčené pracovníky a byla správně implementována do praxe?	Klíčový indikátor: Srozumitelnost metodiky, Správná implementace metodiky Metoda/technika: Dotazníkové šetření a v návaznosti pro doplnění hloubkové polostrukturované rozhovory Participant/respondenti: Dotazování budou všichni členové KPP a následně budou s vybranými členy KPP realizovány doplňující rozhovory Realizace: Posoudíme metodiku z hlediska srozumitelnosti a možnosti implementace do praxe
2. Jak hodnotí zapojení pracovníci projektu, věznic a středisek PMS činnost KPP (např. přínos odsouzené připravující se na podmíněné propuštění (dále jen „PP“), organizace práce KPP a efektivita systému práce KPP apod.)	Klíčový indikátor: Přínos KPP Metoda/technika: Dotazníkové šetření Participant/respondenti: Dotazování budou všichni pracovníci projektu, věznic a středisek PMS, tak aby mohlo dojít ke srovnání úhlů pohledů pracovníků ze všech zapojených subjektů Realizace: Vyhodnotíme pohledy všech zapojených subjektů na činnosti KPP
3. Jaká skupina odsouzených vstupuje do projektu v rámci KA 01? Co je příčinou případného odstoupení od spolupráce?	Klíčový indikátor: Typologie zapojených odsouzených, Příčiny neúspěchu Metoda/technika: Desk research, případně hloubkové polostrukturované rozhovory pro doplnění Participant/respondenti: Všichni pracovníci pověřeni koordinací aktivity KPP ve věznicích

	Realizace: Analyzujeme data o zapojených odsouzených a provedeme rozhovory s pracovníky pověřenými koordinací aktivity KPP ve věznicích.
4. Jak vysoká je recidiva u podmíněně propuštěných, kteří prošli KA 01 a které lze sledovat i po podmíněném propuštění?	Klíčový indikátor: Míra recidivy podmíněně propuštěných Metoda/technika: Desk research Participant/respondenti: Záznamy o podmíněně propuštěných Realizace: Analyzujeme dostupné statistiky
5. Jaký je postoj Orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) – konkrétně soudů a státních zastupitelství v zapojených soudních okresech k práci KPP, výsledkům práce KPP a agendě podmíněného propuštění? Jak se vyvíjí názor dotčených OČTŘ na výše uvedené v čase, případně ve srovnání s výsledky dotazování v předcházejícím projektu?	Klíčový indikátor: Vývoj pohledu na KPP Metoda/technika: Hlubkové polostrukturované rozhovory Participant/respondenti: Rozhovory budou provedeny se všemi soudci a státními zástupci, kteří na projektu participují Realizace: Pomocí rozhovorů získáme zpětnou vazbu z prostředí OČTŘ v zapojených soudních okresech k práci KPP
6. Jsou metodika a lektorský manuál programu VIT srozumitelné a využitelné v praxi?	Klíčový indikátor: Srozumitelnost metodiky, praktičnost metodiky Metoda/technika: Dotazníkové šetření a v návaznosti v případě potřeby pro doplnění hlubkové polostrukturované rozhovory s vybranými respondenty Participant/respondenti: Dotazování budou všichni pracovníci zapojeni do programu VIT, kteří jsou zároveň uživateli metodiky VIT a následně budou s vybranými z nich realizovány doplňující rozhovory Realizace: Konfrontujeme metodiku s jejími uživateli, abychom zjistili, zda je dostatečně srozumitelná a využitelná v praxi
7. Do jaké míry došlo u pachatelů ke změně náhledu na spáchanou trestnou činnost a její dopady po absolvování programu VIT?	Klíčový indikátor: Změna postojů pachatelů t.č. Metoda/technika: Analýza dostupných dat a dotazníkové šetření provedené v kooperaci se zaměstnanci věznice zodpovědnými za koordinaci programu VIT Participant/respondenti: Bude provedeno dotazníkové šetření na začátku a na konci programu s uživateli, kteří budou do programu VIT zapojeni Realizace: Dotazníkovým šetřením zjistíme, zda u zapojených uživatelů dochází díky realizaci programu VIT ke změně postoje k oběti trestného činu (metoda difference-in-differences v čase)
8. Jaká je využitelnost programu VIT v českém prostředí? Má jeho využití nějaké limity? Jak je zapojenými pracovníky hodnocena struktura a náplň programu VIT?	Klíčový indikátor: Využitelnost programu VIT, Struktura a náplň programu VIT Metoda/technika: Dotazníkové šetření Participant/respondenti: Dotazování budou všichni pracovníci zapojeni do programu VIT a následně budou s vybranými pracovníky realizovány doplňující rozhovory Realizace: Konfrontujeme metodiku a následně i celý program VIT s jejími uživateli, abychom zjistili, zda je ve své

	podobě využitelná v českém prostředí.
9. Jakým způsobem se podařilo nastavit fungování programu Rozvoje restorativní praxe (dále jen „RRP“) v zapojených regionech? Jaké jsou hlavní aspekty úspěšnosti zavedení programu?	Klíčový indikátor: Úspěšnost zavedení programu RRP Metoda/technika: Hlubkové polostrukturované rozhovory, Participantí/respondenti: Vybraní zástupci subjektů zapojených do programu RRP z regionů Realizace: Díky realizaci hloubkových rozhovorů získáme informace o fungování programu RRP z regionů.
10. Jaké oblasti penitenciární a postpenitenciární péče jsou napříč regiony řešeny nejčastěji a s jakým výsledkem?	Klíčový indikátor: Rozmanitost řešených oblastí napříč regiony Metoda/technika: Desk research, Dotazníkové šetření Participantí/respondenti: Všichni zástupci realizačního týmu projektu Realizace: Prostřednictvím dotazníkového šetření získáme informace o tom, jak funguje penitenciární a postpenitenciární péče napříč regiony
11. Jakým způsobem se k nabídce programu RRP staví dotčené instituce - zapojené věznice, příslušná střediska PMS a další spolupracující aktéři z oblasti penitenciární a postpenitenciární péče? Jaké případné překážky pro spolupráci se podařilo identifikovat?	Klíčový indikátor: Zájem o RRP, Překážky ve spolupráci Metoda/technika: Hlubkové polostrukturované rozhovory Participantí/respondenti: Zástupci zapojených věznic, příslušných středisek PMS a další spolupracující aktéři z oblasti penitenciární a postpenitenciární péče z regionů, kde program RRP probíhá. Realizace: Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů budeme zjišťovat zájem o program RRP na úrovni dotčených institucí.
12. Jak se podařilo naplnit cíl vytvoření odborné diskusní platformy na národní a místní úrovni? Jak je diskusní platforma na obou úrovních hodnocena ze strany jejich účastníků?	Klíčový indikátor: Vytvoření odborné diskusní platformy na národní a místní úrovni, Úroveň platformy Metoda/technika: Dotazníkové šetření a v návaznosti v případě potřeby pro doplnění hloubkové polostrukturované rozhovory s vybranými respondenty Participantí/respondenti: Se všemi členy platformy bude realizováno dotazníkové šetření a následně budou s vybranými z nich realizovány doplňující rozhovory Realizace: Prostřednictvím dotazníkového šetření vyhodnotíme průběh a fungování odborné diskusní platformy.

7. Analýza rizik evaluace

Riziko	Pravděpodobnost výskytu	Významnost rizika	Návrh na eliminaci rizika
Zpoždění zahájení realizace zakázky, plnění termínů	Nízká	Méně závažné	Rozšíření realizačního týmu o další pracovníky, kteří splňují kvalifikační požadavky objednatele – naše firma disponuje kvalifikovanými pracovníky, které v případě potřeby může uvolnit na realizaci této zakázky.

V rámci realizace zakázky se nepodaří oslovit dostatečný počet komunikačních partnerů	Nízká	Velmi závažné	Poskytnutí přesných informací komunikačním partnerům, jak budou výsledky evaluace dále využity. Podpoření vhodné motivace cílové skupiny. Nabídnutí časové flexibility při domlouvání kontaktů. Spolupráce s objednatelem.
Nemožnost zpracovat získaná data včas	Nízká	Méně závažné	Uzpůsobení harmonogramu - analýza bude prováděna průběžně.
Působení proměn lidí na pozicích	Střední	Středně závažné	Dlouhotrvající projekt může provázet proměna lidí na pozicích, proto je potřeba nastavit mechanismy a plán tak, aby eliminoval dopady možných změn.

Vzhledem k potenciálnímu výskytu rizik je nutné nastavit i kontrolní mechanismy, které povedou ke snížení pravděpodobnosti výše jmenovaných rizik. Jedním z těchto mechanismů je zavedení pravidelných porad realizačního týmu dodavatele, při kterých budou permanentně předávána jednotlivá data a informace z terénu a budou vyhodnocovány případné komplikace. Důležitým faktorem je také využití zkušeností jednotlivých pracovníků realizačního týmu dodavatele z proběhlých evaluací. V neposlední řadě je velmi důležité průběžné vyhodnocování a zapracovávání připomínek a podnětů zadavatele na základě prezentování dosavadních výsledků evaluačního procesu, které dodavatel získá díky kontaktu (osobnímu i mailovému) s projektovým manažerem a odborným garantem projektu.

8. Harmonogram evaluace

Plnění	Termíny kroků plnění
Zahájení plnění	24.4.2018 – ihned po podepsání smlouvy oběma stranami
Realizace vstupního rozhovoru s projektovým manažerem a odbornou garantkou projektu	Před odevzdáním Vstupní evaluační zprávy
Předání Vstupní evaluační zprávy	do 30 dnů po podpisu smlouvy (do 24/5/2018)
Hloubkové polostrukturované rozhovory se zástupci soudů a státních zastupitelství	Dle domluvy s projektovým manažerem (potřebné k využití na odborné diskuzní platformě) – definováno jako prioritní Před odevzdáním Průběžné zprávy Podzim 2018
Průběžná zpráva k připomínkám	do 30/11/2018
Předání průběžné zprávy	do 31/12/2018
Dotazníkové šetření a následně hloubkové polostrukturované rozhovory s vybranými členy KPP	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Podzim/zima 2019
Desk research a pro případné doplnění hloubkové polostrukturované rozhovory s pracovníky věznic, kteří jsou koordinátory v rámci KPP	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Podzim/zima 2019
Desk research a analýza dostupných informací o podmíněně propuštěných	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Zima 2019
Dotazníkové šetření s pachateli trestných činů zařazených do programu VIT a analýza dostupných dat	Dle domluvy s projektovým manažerem – definováno jako prioritní Před odevzdáním Závěrečné zprávy V průběhu celého projektu v blocích, tak jak budou probíhat programy VIT – první dotazování bude ukončeno v lednu 2019
Dotazníkové šetření s pracovníky zapojenými do programu VIT	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Podzim/zima 2019
Dotazníkové šetření se zástupci realizačního týmu programu RRP	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Jaro/léto/podzim 2019
Dotazníkové šetření a následně hloubkové polostrukturované rozhovory s vybranými uživateli metodiky VIT (s pracovníky projektu, věznic a středisek PMS)	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Podzim/zima 2019
Hloubkové polostrukturované	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory

rozhovory s aktéry a institucemi zapojenými do RRP	projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Léto/podzim 2019
Dotazníkové šetření a následně hloubkové polostrukturované rozhovory s vybranými členy odborné diskuzní platformy	Dle domluvy – bude upřesněno v kooperaci s realizátory projektu Před odevzdáním Závěrečné zprávy Léto 2019
Závěrečná zpráva k připomínkám	do 29/2/2020
Předání závěrečné zprávy	do 30/4/2020

9. Popis způsobu komunikace s realizačním týmem projektu a předávání průběžných zjištění

Zavazujeme se k průběžnému prezentování výsledků, tak jak budou zpracovány u jednotlivých klíčových aktivit dle priorit vymezených na úvodním setkání evaluátora, projektového manažera a odborného garanta projektu.

Navrhujeme účast evaluátora na jednání Komise pro podmíněné propuštění, pro lepší vhled do zkoumané problematiky a taktéž případnou domluvu dotazníkového šetření a individuálních rozhovorů s vybranými členy KPP.

Zavazujeme se ke kooperaci na tvorbě a realizaci dotazníkového šetření u osob zařazených do programu VIT, díky kterému budou získány informace dále potřebné, jak pro aktivitu VIT, tak pro činnost odborné diskuzní platformy na národní úrovni.

Dále navrhujeme příležitostnou účast zástupce evaluátora na setkáních odborné diskuzní platformy (především na národní úrovni). V rámci těchto setkání podle potřeb zadavatele může proběhnout prezentace některých zjištění, ke kterým evaluátor došel a které by mohly mít zásadní vliv pro další práci odborných platforem a domluví si s případně individuální rozhovory s vybranými členy.

Provedeme požadované činnosti, jak je zadavatel vymezil, tedy předáme všechny analyzované výstupy terénních šetření (přepisy rozhovorů, dotazníky atd.) v originální verzi spolu s průběžnými a finálními výstupy evaluace. A jsme připraveni aktualizovat plán evaluace na základě komunikace se zadavatelem.

V neposlední řadě se zavazujeme, že v průběhu celé evaluace budeme postupovat v souladu s Etickým kodexem evaluátora, který byl vydán Českou evaluační společností.

Závěr

Z dostupných informací, které se nám podařilo získat, nevyplyvá, že by se projekt potýkal ve své počáteční fázi se zásadními problémy. Všechny klíčové aktivity projektu jsou relevantní z hlediska potřeb cílové skupiny projektu a implementující organizace, tedy PMS, který má zajištěnu dostatečnou kapacitu pro jejich zvládnutí. Velice pozitivně lze hodnotit zkušenosti a zájem členů realizačního týmu o zkoumanou problematiku.

V době zpracovávání vstupní evaluace neproběhly žádná setkání, kterých by se evaluátor mohl zúčastnit a zhodnotit tak podrobněji činnost v rámci konkrétní klíčové aktivity. Hlubší evaluace všech klíčových aktivit projektu proto nastane až v rámci formativní evaluace.

Zdroje

Projektová žádost k projektu Křehká šance II, Číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0002257

Holá a kolektiv: Mediace a možnosti využití v praxi . Vyd. 1. - Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4109-3

Strémy Tomáš, Lucia Kurilovská a Miroslava Vráblová: Restorativna justícia. Praha : Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-075-8

Štern Pavel, Lenka Ouředníčková a Dagmar Doubravová (eds.): Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Vyd. 1. - Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2

Statistická ročenka vězeňské služby za rok 2016, [cit. 16. 5. 2018] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statisticka%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>

Statistická ročenka vězeňské služby za rok 2017, [cit. 16. 5. 2018] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/05/Statisticka%C3%A1-ro%C4%8Denka-V%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A9-slu%C5%BEby-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky-za-rok-2017.pdf>

Council of Europe Annual Penal Statistics, Space I. [cit. 16. 5. 2018] Dostupné z: <https://wp.unil.ch/space/space-i/prison-stock-on-1st-january/prison-stock-on-01-jan-2015-2016/>

Zákon č. 257/2000 Sb. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 20. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

Zákon č. 141/1961 Sb. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 20. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>